

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDEVARVET

Nr 45. 7 nov.

Nr 45. 3 årg. 1925.

Tidevarvet Nr 45

Bisyslorna i statens verk ha dragits fram i ljuset vid en utredning, verkställd av socialstyrelsen. Men varje sak har två sidor, och de kvinnliga statstjänstemännen drivas ofta av de låga lönerna att skaffa sig extra arbete.

Gatufriden är som bekant inte vidare stor i Stockholm efter mörkrets inbrott och kraftigare lagbestämmelser krävas att upprätthålla den.

I en ledande artikel behandlar fröken Elisabeth Tamm förslaget till jordfrågans lösning i England med hänvisning till svenska förhållanden.

Doktor Ada Nilsson har mycket intressant att berätta om fetmans problem.

Lunds kvinnliga studentförening ägnas en artikel med anledning av dess kvartsekljubileum.

Teol. kand. fru Ester Lutteman har hållit ett uppmärksammat föredrag om kvinnoideal förr och nu.

Som en motsättning till vår tids kvinnoideal kan man taga Clarissa Harlowe, vilkens berömda och fordom begrätna öde behandlas i en artikel av Elisabeth Krey-Lange.

Kyrkoherde Sam. Thysell bemöter i artikeln Religion och nationalekonomi dr. Margit Cassel. Vi komma i nästa nummer att införa den andra delen av artikeln.

För övrigt recenserar en del nyutkommen litteratur.

ADVOKATEN JURIS KANDIDAT
Märta Björnbom Romson
Medlem av Sveriges Advokatsamfund.
Arsenalsgatan 14, I.
(Mitt emot Operahuset)
Tel. N. 1388. Stockholm.
Juridiska uppdrag av alla slag emotagas. Skriftliga förfrågningar besvaras omgående.

Bisyslorna och statstjänarna

Nyligen har som bekant socialstyrelsen offentliggjort en utredning om antalet befattningshavare i statens och de större städernas tjänst samt löneutgifterna 1919—1924. Genom denna har frågan om bisyslorna i statens verk blivit aktuell. Det framgår nämligen av denna utredning, att flera tusen i statens verk anställda uppde- la sin arbetstid på flera verk. En annan kategori arbetare i det allmänna tjänst har sin sysselsättning huvudsakligen på annat håll men tjänstgör bredvid i något verk.

De siffror, som utredningen bragt i dagen, ha sitt särskilda intresse ur kvinnoarbetets synpunkt.

I statsdepartementen och de centrala ämbetsverken funnos vid tidpunkten för undersökningen 3,172 manliga och kvinnliga, ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän av högre och lägre grad.

Av de 998 ordinarie manliga tjänstemännen av högre grad innehade 21 bisyslor.

Av de 864 icke-ordinarie manliga tjänstemännen av högre grad innehade 308 bisyslor; av de 224 ordinarie manliga tjänstemännen av lägre grad innehade ingen bisyssla och av de icke-ordinarie av samma grad 27.

Av de 519 ordinarie kvinnliga tjänstemännen innehade ingen bisyssla och av de 798 icke-ordinarie kvinnliga innehade 23 bisyslor.

Inom affärsverken, järnvägar, post och telefon finner man, att av 819 icke-ordinarie manliga tjänstemän av högre grad innehade 138 bisyslor.

De kvinnliga tjänstemännen i de affärsdrivande verken hade som ordinarie icke någon bisyssla.

Men av 7,318 icke-ordinarie kvinnliga tjänstemän innehade 2,213 bisyslor.

Det är icke svårt att läsa mellan raderna i detta fall. De högre ordinarie tjänstemännen ha gott om tid för bisyslor och ha följaktligen i många fall åtagit sig sådana. De ordinarie ha kanske också tid, men deras inkomst är tillräcklig för dem, de äro icke piskade att för livets nödtorft söka sig arbete utom sin dagliga sysselsättning.

Men de kvinnliga icke-ordinarie ha med samma tjänstgöringstid som männen i de flesta fall så små inkomster av sin anställning i statens verk, att de måste, för att kunna uppehålla livet, söka fylla ut den knappa lönen på annat håll. Därav bisyslorna, som i så stor utsträckning praktiserar av de

kvinnliga tjänstemännen på extra stat. I många fall har en icke-ordinarie kvinnlig tjänsteman icke så stor inkomst, att hon kan kosta på sig eget rum och en inackordering, om hon bor i Stockholm. En sådan lyx överskrider hennes tillgångar. Det är kanske inte då så underligt, om hon söker genom extra arbete skaffa sig litet lättnad i sin ekonomiska ställning, som verkligen är långt ifrån lysande.

Men bisyslorna ha en annan sida, som särskilt gäller kvinnorna. Överanstängningen lurar på dem. Sedan heter det, att deras hälsa är så mycket sämre än mäns, pensionsåldern måste sättas tidigare för dem, de måste betraktas som ett över huvud taget mindervärdigt material. Vilken kretsgång. Först underbetalning, som kvinnorna måste söka undvika genom att taga på sig arbete utom tjänsten, vilket inbjuder till överanstängning, och så undervärdering av deras prestationsförmåga på grund av för mycket arbete.

Det av socialstyrelsen samlade materialet om statstjänsterna och bisyslorna ligger nu hos socialdepartementet, men om något skall ske i saken, är ännu icke avgjort.

Falsk kvinnoemancipation

Det är en höstdag i lysande blått och guld i alla toner och skiftningar, och det blå tycks leva som ett underbart himmelskt fluidum, som genomtränger hela världen. Ute bland rosorna och astrarna, ty de stå ännu kvar trotsande nattfrostens, fladdrar Lena i sin brokiga klänning som en fjärl från blomma till blomma. "Jag vill kysa rosorna, jollar hon, "kyssa, kyssa — Hon är bara tre år, inte mycket högre än de stoltaste astrarna och den klarskära Madame Caroline Testout när hon precis med sin lilla röda mun.

— Vad tänker du på, Lena? Jag låter orden falla ner över henne så sakta och milt jag kan. Hon har stannat i ett eftertänksamt, djupt begrundande.

— På Granströms katt. Svaret kommer med den tydliga diktion, som utmärker Lena, hon rullar på r-en som hon nyss lärt sig bemästra.

Något avkyld stiger jag ned bland blommorna och tar Lena vid handen. Vi gå ut på promenad i den gyllene dagen.

Utänför grannens leker en liten flicka. Jag känner mitt grepp om Lenas hand strama, hon saktar farten, så stannar hon och går med hela sin själ upp i åskådning av den lilla flickan, som hon inte sett förut. Den lilla jaktar samma avvaktande hållning. Det är icke olik två små hundar, som närma sig varandra och som ännu inte avgjort, om det skall bli lek eller slagsmål av.

— Ser du den lilla flickan, Lena, hon är allt litet större än du, säger jag förmedlande.

— Jag kan klä upp henne, förklarar Lena högriddigt allyrligt.

Förr i världen, då man läste barnpsykologi, fick man lära sig, att barnet genomgår vildens utveckling, innan det hinner till den civiliserade människans ståndpunkt. Men det synes mig, som om Lena i detta fall också representerade en avlagd form av kvinnoemancipation, en form som nu verkar på oss som en geologisk avlagring. Kvinnans likställighet med mannen, den absoluta likställigheten i fysiskt som psykiskt hänsende, ingen artskillnad, om bara det orättvisa trycket över kvinnorna borttoges. För Lena existerar inte något tryck, hon är tydligen färdig till självhövdele när som helst.

— Hon är allt fyllda fyra år, du, säger jag förkrossande. Det är det värsta Lena vet att bli påmind om sina tre år. De plåga hennes självkänsla.

— Ja, men jag kan klä upp henne, framhärdat Lena.

Det är alldeles förträffligt med självkänsla hos ungdomen, tänker jag, vilket medel i livskampen blir den inte, och hur ha inte vi av den föregående generationen saknat den många gånger. Vad skall det inte kunna bli av en kvinna, som redan vid tre års ålder har alldeles klart för sig, att hon måste ligga över i konkurrensen, annars ta de andra kål på henne. Hon skall gå långt, den lilla, om hon också sätter en inre överlägsenhet bakom sina ord.

Jag var verkligen stolt över Lena å kvinnokönets vägnar. Men bara en liten stund. På samma gång som jag kände mig själv förfärligt bakom flötet, reste sig hela min kvinnliga natur mot den vilda, barbariska uppfattningen av mänskligheten som en potentiell fiende, som skulle kläs upp. Och efter en stund, då Lena utvecklade all sin kvinnliga ljuvhet, och vi återvänt hem, steg tvivlet upp i min själ. Var detta verkligen Lenas sanna natur? Hade hon inte på äkta kvinnligt vis lagt sig till med en för henne främmande teori, som hon med all sannolikhet inte skulle mäktat omsätta i praktiken. Jag beslöt att genast utforska, hur det förhöll sig.

Lena som representant för ett förgånget skede av kvinnoemancipationen skulle tyvärr inte stå sig för forskningens ljus.

— Äsch, sade Gunilla med sexåringens hela överlägsenhet mot den, som bara är tre år, Janne säger alltid så, och då tar Lena eft r, vi kallar henne "apan Agust". Men hon förstår inte bättre, för hon ä så liten så. Vic.

Gatufriden bör tryggas

Justitieministern har som bekant tagit initiativ för att söka åstadkomma en bättre gatufrid — kvinnofrid är för litet sagt, fastän man hör ju mest talas om, att kvinnor bli förfördelade efter mörkrets inbrott på gatan. Statsrådet Nothin har anmodat professor Thyrén som sakkunnig för revision av strafflagen att avgiva ett utlåtande, huruvida gällande lagbestämmelser kunna anses erbjuda möjlighet för ett effektivt beivrande av missförhållandet, att kvinnor ofredas å gator och offentliga platser genom närgånget och opassande tilltal eller på andra anständigheten kränkande sätt eller huruvida nya eller ändrade bestämmelser kunna anses erforderliga.

Frågan är alltså: ge gällande lagar polismyndigheterna tillräcklig myndighet att ingripa? Det ser inte ut så, om man studerar de erfarenheter, som framlagts i dagspressen av olika kategorier kvinnor och som alla röra Stockholm, där gatufriden tycks vara synnerligen minimal.

Dagens Nyheter har vänt sig till en rad kvinnor, som på grund av sin verksamhet måste gå hem ensamma sent om kvällarna i Stockholm. Deras vittnesbörd är på ett undantag när enstämigt.

Man må i detta samband inte för- glömma att också männen äro utsatta för att bli antastade. Men naturligtvis är obehaget större för kvinnorna och de ha svårare att reda sig i en dylik situation.

Nu är det klart, att i en storstad, där massor av människor ha sitt arbete förlagt till natten, måste det helt enkelt sörjas för, att gatorna bli lika säkra alla dygnets timmar. Det är inte frågan om moraliska begrepp här, den sidan av saken kan lämnas åsido, det är en ren trafiksäkerhetsfråga. Lika väl som gatutrafiken ordnas till en åtminstone teoretisk trygghet för fotgängare, så bör gatufriden höra till varje medborgares oförgripliga rättigheter.

Men hur skall det gå till? Andan

måste ändras, säger en av de tillfråade, advokaten Eva Andén, men det tar lång tid att uppfostra folk till större hyfsning, som sedan kan komma till uttryck i deras seder. Det är självklart den rätta vägen i alla fall.

Men det är nog så som föreståndarinnan för Frälsningsarméns midnattsmission säger, att hon kan bjuda skydd, därför att både män och kvinnor ha respekt för den uniform hon bär. Det borde finnas lagbestämmelser, som polisen kunde få tillämpa, då skulle både män och kvinnor ha respekt för polisens uniform i det här fallet. Så är det i de anglosaxiska länderna. Det är straffbart i Amerika både för en man att antasta en kvinna, och för en kvinna att bjuda ut sin kropp åt en man på gatan.

I Amerika får man för övrigt ofta höra historier om poliskonstaplar, som handgripligt avstraffat någon spoling.

(Forts. å sid. 6)

Husmoderns arbete

består till icke ringa del i utväljandet av de bästa inköpskällorna. För livsmedel är valet lätt. I våra 123 butiker gäller principen: högsta kvalitet till lägsta pris.

Konsumtionsföreningen Stockholm m. O.

Clara Ekströms Optiska Affär
3 Jakobstorg Stockholm

GLASÖGON

KIKARE

Pince-nez

H. K. H. Kroonprinsens Hovleverantör

Lorgnetter

Etabl. 1872.

Rekommenderar sitt välsorterade lager.

AUTOMOBILER

nya och begagnade i olika prislägen för alla ändamål. Goda betalningsvillkor.

AUTO-CENTRALEN

SÖDERTALJE

Telefon 265

Telefon 265

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1, 2 tr., Stockholm.

REDAKTÖR:
Elin Wagner.

Mottagningstid kl. 10—11.
Telefon Norr 48 42.

EXPEDITION.

Telefon Norr 282 43.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 5:50, halvår kr. 3:—,
kvartal kr. 1:75. Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

per millimeter
Textsida eller särskilt be-
gärdsplats 22 öre
I text 20 „

Kylander & Olssons Boktryckeri
STOCKHOLM 1925.

Mathilda Staël von Holstein

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmorgsgatan 3, Stockholm.
Telefon 244 88, Norr 244 19.
Familjerätt. Hyresärenden. Testamenten.
Bouppteckningar. Förfrågningar från lands-
orten besvaras omgående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå

Inneh. Eva Andén. Ledamot av Sveriges
Advokatsamfund.

Lilla Vattug. 14. Tel. 75 70, Norr 183 36.
STOCKHOLM.

SPECIALITET: Familje- och arvsaker,
Boutredningar och testamenten, för-
valtningsuppdrag.

Även skriftliga förfrågningar.

Alma Axelssons
Förlossningshem,

Linnég. 19, Stockholm. Tel. 778 24, motta-
gar inack., äv. för längre tid. Tryggt och
ogen. Vårelek.

Josefina Hultins

Förlossningshem, Humlegårdsg. 12, Stock-
holm. Tel. 748 33. För kortare eller ev.
längre tid finnes inackordering.

Engelbrekts Sjuksköterskebyrå

rekom. Valhallav. 18, II, Stockholm 171 81,
Tel. N. 241 13.

Sanitetsbindor

Diana och Southalls m. fl. i både
rese och vanlig förpackning.
Gummibyxor, gummiduk m. m.
Sjukvårdsaffären "SUPERBE",
6 Jakobsbergsgatan 6, Stockholm.
(Damavdelningen)

Missprydande hårväxt,

vårtor, födelsemärken borttagas med
Elektrolytbehandling.
Fru Hilma Hjertstrand.
Österportsg. 6 b. MALMÖ. Tel. 5693.
Spårv.-hallplats: Drottningtorget.

Medicinsk och Elektrisk
Hår- och Ansiktsbehandling

Bortl. av vårtor, bruna fläckar, liktorner, gen.
hårväxt m. m. Behandling med Violetta strålar
Manicure. Pedicure för damer och herrar.
HILDA JONSON
GÖTGATAN 18. Tel. Sö. 332 99. STOCKHOLM

Syster Hulda,

Apelbergsgat. 58 B, II, STOCKHOLM.
Tel. Norr 18 08.
All slags fotvård utföres. Kyskadior av
alla slag behandlas. Röd och narig hud
blir vit efter 1 à 2 behandlingar. Mottag-
ningstid 11—6.

Privata Sjukhemmet

Telefon 1645. LUND. Telefon 1645.
Rekommenderas såsom varande lämplig
uppehållsort för patienter, som önska råd-
fråga specialister i Lund. — Nervösa och
konvalescenter emottages även.

Syster Lisas vilohem,

Lilljans plan 5, 1/2 tr. STOCKHOLM,
mottager gäster. Vällagad kost, även diet.
Goda referenser. Ring o. förfråga pr
tel. N. 137 49.
Elisabeth Blomkvist, f. d. översköterska.

Rönneberga
Sjuk- och Förlossningshem

LIDINGÖ.
Tel. Lidingö 937.
Mottager vårdbehövande barn
och vuxna, även spädbarn.

Det liberala engelska jord-
reformförslaget

Av ELISABETH TAMM

"Landet och nationen" är titeln på den redogörelse, som nu avgivits av en kommitté tillsatt av Lloyd George för att undersöka jordfrågans läge i England. I jämförelse med vår jordkommissions betänkande utgör det engelska förslaget ett tunnt häfte — det upptar endast 570 sidor, men det är mycket innehållsrikt och de reformer, som här föreslås, äro ganska uppse-
endeväckande.

Betänkandet skildrar det nuvarande tillståndet inom jordbruket såsom synnerligen otillfredsställande och framhåller att det endast kan avhjälpas genom en förändring i avseende på rätten att besitta jord. En översikt lämnas av förhållandet i andra länder, och här intar särskilt den framstående danska jordreformen en beaktansvärd plats. Mrs Wintringham, den förutvarande liberala parlamentsledamoten, har skrivit om kvinnornas ställning inom jordbruket. — Och för övrigt framläggas förslag till jordfrågans lösning.

Det nuvarande systemet underkastas en stark kritik. Där har man huvudsakligast tre kategorier att räkna med, jordägaren, arrendatorn och lantarbetaren. Så länge jordägarna ägde medel och använde dem till att höja jordens värde, försvarade de sin plats, men så är icke längre förhållandet. Och de krav, som göra sig gällande att hålla jordbruket uppe genom understöd i form av tullar och dylikt torde icke lyckas.

De undersökningar, som blivit gjorda, rörande jordbrukets ställning, utvisa att det fattas kapital. Jordägareinstitutionens rätt att vara till, framhålls det, grundar sig på att jordägarna (d. v. s. de som äga men icke bruka sin jord) förlägga jordbruket med erforderligt kapital till billigt pris. Rätten att äga jord bör icke vara ett privilegium utan till nytta för det allmänna. Om nu staten skall tråda emellan och ekonomiskt bispringa jordägarna, har jordägandet förlorat sitt berättigande. Det kan anses bevisat, att jordbruksnäringen lider av brist på kapital och brist på ledning, att vad jordägarna än fordom utträtat, är det icke sannolikt att de hädanefter skola kunna, vare sig förlägga kapital eller utöva ledning och slutligen att med tillgång till kapital och en kraftig ledning finns möjlighet, att höja jordens produktionsförmåga och därigenom föda en större befolkning. Kommittén hävdar, att äganderätten, när det gäller jord avsedd för åkerbruk, aldrig kan bli erkänd eller garanterad som absolut i något land, den måste bli beroende av hur brukandet sker, och nationen kan göra anspråk på att förbehålla sig rätten att övervaka detta.

För att råda bot på gängse missförhållanden föreslås, att staten från en viss bestämd dag skall ha tagit i besittning all jord, som är i stånd att producera vare sig föda i någon form åt människor eller djur samt skog.

Siden, Sammet

och

Ylletyger

A.-B. John V. Lövgren & Co.
3 Fredsgatan 3, STOCKHOLM

BRAS- "Lätt-Eld"
TÄNDAREN
pris 15 öre per stång om 10 briketter.
Hemsändes.

Lätteldfabriken, Stockholm. Tel. N. 266 96.

På begäran intygar jag härmed med nöje att jag använt Lätt-eld för att göra upp eld i min stugas öppna spis, att Lätt-eld fullkomligt ersatte stickor och sålunda minskade besväret och ökade trevnaden.
Elin Wagner.

Undantagas härifrån skulle all mark i offentlig ägo, tomter, bebyggda eller avsedda för byggnader med dithörande trädgårdar; och jord använd på något annat sätt än för lantbruksändamål, industri t. ex. Jordägarna skulle i ersättning för jorden under all tid framåt erhålla en årlig ränta lika med den nuvarande nettoinkomsten. Staten skulle därefter äga dispositionsrätten över jorden, som företrädesvis skulle överlåtas på den nuvarande brukaren, i fall denne bevisligen vore kompetent att sköta gården eljes på annan duglig person. Överlåtelser skulle ske med vad vi kalla tryggad besittningsrätt. Undantag från indragning skulle även all jord vara som vid nämnda tidpunkt innehaves med fri äganderätt och brukas av ägaren på ett tillfredsställande sätt. Den fria äganderätten blev i sådant fall orubbad, men den fria försäljningsrätten skulle upphöra. Om ägaren — brukaren vill göra sig av med sin egendom, får han överlåta den till staten, som har förköpsrätt.

En minimilön för lantarbetare skulle fastställas, och om en brukare bevisligen ej vore i stånd att betala sådana löner jämte fastställt arrende på jorden, skulle denna jordränta sänkas med erforderligt belopp.

Varje provins skulle ha sitt förvaltningsorgan för jordegendom, som borde utses med mycket utsträckt valrätt. Dessa organ skulle ha omhand både överlåtelser av jorden och övervakandet av dess skötsel. — Lånekassor och möjlighet till kredit skulle även inrättas.

Så långt det engelska jordreformförslaget, utarbetat av en kommitté tillsatt av Lloyd George. Vilket mottagande förslaget kommer att röna, känner man inte. Och man kan naturligtvis inte säga, att alla detaljer som äro lämpliga för ett land, äro till punkt och pricka användbara i ett annat. Men vad som är det märkliga i detta förslag, det är greppet på det väsentliga, som förslaget utgår ifrån, och som fullkomligt skiljer sig från våra svenska till tidsutdräkt och omfång voluminösa försök att lösa jordfrågan. Här envisas — det kan icke sägas annat — man med både från juridiskt håll och från jordbrukarhåll att utarbeta en ny arrendelag, en ensittarelag, att anslå medel till egnahemslån o. s. v. — allt för att slippa gå till kärnan av saken, uppfattningen om jordäganderättens natur. I det engelska förslaget anser man det självklart, att ägandet av jord inte bara är en godtycklig kapitalplacering, utan medför ansvar gentemot samhället, där samhället har både rätt och plikt att bevaka sina intressen. I Sverige

På
RESTAURANT
RUNAN

hörnet av Sjö- och Thulegatorna

Sundsvall

äter man bäst i hela staden

Ljus, hemtrevliga och moderna lokaler.

Enskilda rum för samkväm. Piano till gästernas förfogande vid enskilda samkväm

SÖDERMANLANDS

ENSKILDA

BANK

Solidarisk Bank. Grundad 1865.

Utländska

Checker

Fetmans problem

Konsten att aldrig bli fet.

Av dr Ada Nilsson

Det är besvärligt med liknelser. Ett tu tre bli de föräldrade, och då måste man utrota dem ur sitt och andras medvetande och fästa sig vid andra, som mera överensstämma med vetenskapens nuvarande ståndpunkt.

Ha vi inte nu i många år liknat människokroppen vid en maskin, som alstrade energi och värme genom en förbränningsprocess, och det som förbrändes var födan. Och liksom vedträn av olika slag, av björk eller furu ha olika förbränningsvärden, hade även våra födoämnen olika förbränningsvärden, d. v. s. olika antal kalorier. Fick inte kroppen det nödvändiga antalet kalorier, levde den på sig själv. Och om man fortsatte en tid med att leva på upplagsnäringen i kroppen, blev man mager som en tråd och slutligen dog man och fick kanske som Sopp-Kasper en soppkål på sin grav.

Men var man snäll och åt, blev man fet och vacker, ju fetare, ju vackrare, om man får tro visan. Precis som en kyrkängel.

De vuxna voro rädda om sina kalorier; ju fler, ju bättre, tänkte de. Nervena behövde bäddas in, och därför voro fett- och gödkurer en tid mycket moderna. Undernäring och blodbrist voro, som man minns, en gång mycket vanliga sjukdomar och krävde stärkande föda som bif och ägg, helst nedsköljt med porter. Men detta är en övergiven ståndpunkt för vetenskapen. Dess nya rön omsättas i praktiken på så sätt, att läkarna av alla krafter sträva efter att få folk att förstå fetmans och övernärings faror. Kyrkänglarna måste svältas. De feta 50- och 60-åringarna ha stor överödighet och stor sjuklighet. De måste magra. Men avmagring är för många ett svårlost problem. Det ligger så nära till hands att tänka: vi stoppar inte in så många vedträn, så brinner

får man för döva öron predika att det är brukandet av jorden som berättigar ägandet och om det är någon som värdigas lyssna till det, avfärdas det genast med ett löje, på sin höjd som katteri. I det engelska reformförslaget lägger man denna sats som en självklar sak till grund för hela jordreformförslaget. Kanske att via England den grundsatsen så småningom skall kunna vinna insteg även här, det skulle spara mycken tid, arbete och kostnad, ty det blir nog till sist ingen annan råd än att slå in på den vägen.

Ett så radikalt förslag, som de engelska liberalernas, har aldrig blivit frambragt i Sverige. I England äro förhållandena delvis annorlunda, arrendesystemet är ännu mera utbredd än här, där vi för de större jordbruket allmänt tillämpa förvaltar- och inspektorsystemet. Men i avseende på detta måste i ännu högre grad gälla den satsen, att brukandet är villkoret för ägandet. Jordbruket kan icke bära överflödigt personal och dit måste räknas, antingen förvaltaren — inspektoren eller godsägaren — som det engelska förslaget uttrycker det: jordägarens funktion är icke ett privilegium utan för nytta. Det vore önskvärdt om alla de, som så varmt föra modernärings talan — istället för att ivra för tullskydd och nedsättning av kalkfrakter — ville beakta de synpunkter, som framhållas i det engelska jordreformförslaget — innan det är för sent. Förrän uppfattningen om jordäganderättens natur blir en annan, och brukandet av jorden blir ändamålet med ägandet, vinner aldrig, aldrig jordfrågan sin lösning.

fettet i stället. Jo, vackert. De stackars feta äta allt mindre och mindre, men det hjälper inte ett dugg. En del blir tvärtom bara fetare eller kanske riktigare sagt allt tyngre, ty det är inte alltid fett, som tynger vägen. Man blir frestad att tro, att sådana människor gå och äta i smyg. Så behärskad är vår fantasi av den föräldrade liknelsen om bränslet och kroppen som en maskin, att vi ständigt tänka oss förbränningsprocessen i vår kropp under den bilden.

Men nu lär det förhålla sig på ett annat vis. Kroppssubstanserna sönderdelas ständigt oberoende av, om vi intaga föda eller inte. Det märkvärdiga är att de återbildas igen — vilket kallas re-syntes. Ny kroppssubstans bildas alltså av den gamla i en evig kretsång. Födan står ej längre som det primära, den blir något i andra hand, den ökar visserligen förbränningsprocessen, men är ej, som man förut trodde, det första nödvändiga.

Men då måste vi göra oss den hemska frågan: Varför dör man? Ty det är väl fortfarande sant, att folk dör om näringstillförandet upphör? Eller sker det bara genom en olyckshändelse? Ja, vetenskapsmännen grubblade över problemet, men en av dem fann lyckligtvis en förklaring, sominbringade ett Nobelpris. Så att nu vet man, att den hungerstrejkande borgmästaren i Cork verkligen dog svältöden i full överensstämmelse med vetenskapen. Men vi få tydligen justera vår liknelse om människokroppen som en maskin. Det var för enkelt. Avmagringsproblemet blir därför, som man torde kunna tänka sig, mycket kvistigare än vad allmänheten tror och kräver sin särskilda vägledning. En sådan ha vi också fått i Fabers *Fetma och Magra* (W-hjström & Widstrand). Många svenskar känna nog till kuranstalten Monte Bello vid Helsingör med dess sympatiska överläkare, dr. Faber. På (Forts. å sid. 6).

Sänd minneshyllning genom

Blomsterfonden

Tel. Blomsterfonden.
Adr.: Arsenalgatan 6, n. b.
STOCKHOLM.

Kom ihåg

Barnets Lyckopenning

erhålls genom Förlossningshem och
Barnmorskor samt
DE BLINDAS FÖRENING
Majorsgatan 12, STOCKHOLM.

Tössebageriet

Karlavägen 77.
STOCKHOLM.

Tel. 713 35.

Det bästa småbrödet och kaffe-
brödet köper man i

Majas Hembageri

Bergsgatan 36, Stockholm
Tel. Kungsh. 54 68
Grahamsbröd o. Wäfflor
10 proc. påbröd lämnas.

Olga Elmdahl

Modemagasin

Kungsgatan 53, Tel. 108 51
STOCKHOLM

Alla Edra försäkringar

erhåller Ni förmånligast genom
Svenska Försäkringsbyrån
— generalagent för Fylgia och
Svenska Liv —
Wasagatan 6. Tel. 62, 6262, 6267, N. 6222.
Ombud antagas.

Thufvessons Blomsterhandel

GÖTGATAN 16
STOCKHOLM.

Förstklassiga blomsterarbeten
Telefoner Söder 336 69, 34 89

Stockholms Nya Begravningsbyrå

Söder 127 58 Hornsg. 36. Söder 127 58
Stockholm.

Mitt för Maria kyrka.
Inneh. Anna Pettersson, mångårig förest.
för Klockarebolagets Begravningsbyrå. Bal-
sameringar utf. Ombud för Sv. Eldhe-
gängelseföreningen. Billigaste priser.
Uppdrag från landsorten utföres omgående.

Religion och nationalekonomi

Svar till fil. dr. Margit Cassel
Av kyrkoherde Sam. Thysell

I.

Dr. Margit Cassels artikel över ovanstående ämne i nr. 38 av Tidevarvet behandlar den motsättning, som råder mellan sådana den nationalekonomiska vetenskapens representanter, som försvara kapitalismen, och de synpunkter, som hävdats från den kristna etikens ståndpunkt, bl. a. av undertecknad. Vad hon skriver är ägnat att i flera avseenden klargöra problemläget. Hon synes också erkänna, att det ligger något djupt berättigt i kritiken mot kapitalismen. Ätminstone finner hon det "inte underligt om de, som ställa sig på kristendomens grund med ångest fråga sig, om denna produktionsordning är den enda möjliga". Och hon konstaterar, att den nationalekonomiska vetenskapen inte kan bestrida möjligheten av näringslivets organiserande på annan grundval.

Emellertid är hon tyrdligen ännu inte själv övertygad om nödvändigheten att övergiva kapitalismen. Hon säger, att nationalekonomernas tänkande "fört dem till den övertygelsen att detta system med alla sina brister dock innesluter möjligheten till hög effektivitet och utan att alltför väsentligt förändras, skulle kunna ge plats för ett verkligt etiskt samhällsliv". Och efter att sedan ha anfört en del gängse argument till förmån för kapitalismen, gör hon följande sammanfattning: "Vad som här antytts, visar alltså otvivelaktigt, att en mycket djupgående förbättring vore möjlig inom det bestående systemets ram."

När dr. Cassel i likhet med så många andra sanningssökande människor tvekar att acceptera de etiska kraven, så är det nog inte därför, att hon inser, att de äro revolutionerande. Det skulle nog inte avskräcka henne. Orsaken är nog inte heller den, att hon icke finner dem väl grundade i kristendomens väsen. Visserligen kräver hon i slutet av sin recension av min bok i nr. 42 av Tidevarvet "mera religion". Men hon har icke antytt, i vilken punkt det skulle brista i fråga om den religiösa motiveringen.

Männe inte orsaken till hennes tveksamhet snarare är den, att hon finner kapitalismens försvarare mera röra sig på verklighetens mark, än de, som av kristna motiv angripa densamma? Männe det inte är en den ekonomiska verklighetens "Eigengesetzlichkeit", som föresvävar henne och som gör, att hon inte kan tro på de ideella kravens möjlighet att tränga segrande igenom? Kring denna huvudpunkt kommer i varje fall diskussionen mer och mer att samla sig, ifall man vill gå svårigheterna riktigt in på livet.

Här tror jag, att alla, som från den kristna etikens ståndpunkt närmat sig frågorna — huru mycket än deras åsikter kunna skifta i vissa detaljer — enigt skulle vilja framhålla: vi hävda, att de etiska kraven representera den djupaste verkligheten. Om vi inrätta det ekonomiska livet utan hänsyn till denna, så få vi fruktansvärda bakläxor, ända till dess vi lära oss respektera densamma och i lydnad anpassa oss efter den.

Jag tycker, att det inte är svårt att finna, att de bakläxor vi redan fått, äro nog så grundliga.

Att nu de etiska krav, som vi finna framgå ur kristendomens väsen, äro uttryck för den djupaste verkligheten, det kan icke i sträng mening vetenskapligt bevisas ej heller bestridas, eftersom avgörandet härom faller på samvetets område. De högsta tingen kunna aldrig vetenskapligt bevisas, men de kunna personligt upplevas. Och i den mån vi i lydnad anpassa oss efter den högre verkligheten, bekräftar erfarenheten, att vi äro på rätt väg.

Någon "Eigengesetzlichkeit" i absolut mening finnes sålunda icke. Det ekonomiska livet är kallat att tjäna den högre verkligheten. En relativ "Eigengesetzlichkeit" kan man dock tala om: det gives vissa ekonomiska naturlagar. Uppgiften är emellertid gentövert dessa densamma, som i fråga om övriga naturlagar: att lära oss bemästra dem, så att den lägre verkligheten bringas att tjäna den högre.

För övrigt är nationalekonomien så-

EN NY BOK

av

Lydia Wahlström

VARDAGENS
RELIGION

Boken söker på lekmanaspråk framställa religionen som det högsta livsvärdet i våra dagars mekanisering och sysslar därför också med den nutida ungdomens problem.

Pris 5: 50

P. A. NORSTEDT &
SÖNERS FÖRLAG

som vetenskap icke att likställa med de egentliga naturvetenskaperna, eftersom den har att göra icke enbart med opersonliga ting utan med levande, handlande människor. Den na-

Nu i varje
bokhandelMARIKA
STJERNSTEDTFröken
Liwin

Roman. 7. 50, inb. 10 kr.

LUDVIG
NORDSTRÖMBröderna
Persson
i Sverge

Roman. 7. 50.

BONNIERS

tionalekonomi, som t. ex. betraktar arbetskraften enbart som en marknadsvara och glömmer, att arbetskraften oupplösligt är knuten till levande människor, vilkas olika etiska inställning i hög grad påverkar arbetsresultatet — en sådan nationalekonomi brister i verklighetsanalys och därmed i vetenskaplighet på en avgörande punkt, vilka vetenskapliga förtjänster den i övrigt må äga. Det innebär en oerhörd skillnad även rent ekonomiskt, om de arbetande känna vantrevnad och olust och drivas till misstro och kamp mot dem, som ha ledningen av företaget, eller om de äro besjälade av arbetsglädje och vilja till samarbete. Och det har en djupt ingripande betydelse för den ekonomiska verksamhetens gestaltning och resultat, om man betraktar människan såsom en oföränderligt självisk varelse, som alltid söker sin egen fördel, eller om den riktiga uppfattningen är denna, att människorna äro kallade till ett liv i broderskap, och att de äga möjligheter att utveckla sig i denna riktning. Nationalekonomien kan icke undgå att orientera sig åt det ena eller andra hållet. De nationalekonomer, som acceptera trakten efter självisk fördel såsom grundmotivet i den ekonomiska verksamheten, borde vara försiktiga med att kalla oss andra för verklighetsfrämmande. Ty det är just utmärkande för dem själva, att de äro verklighetsfrämmande i sin uppfattning av den mänskliga faktorn i produktionen. Vad som utgör en urartning av förvärvsdriften i förhållande till det, som är människans kallelse, alltså i förhållande till den djupast bestämmande verkligheten, blir för dem den egentliga verkligheten, som de göra till grundval för den ekonomiska utvecklingen.

Hur skall man få detta själviska grundmotiv att harmoniera med det, som är den ekonomiska verksamhetens mål: att på bästa sätt fylla samhällets materiella behov? Svaret, som den liberala nationalekonomien alltsedan Adam Smith ger, är, att det finnes en osynlig hand, som bringar de själviska insatserna att tjäna samhällets bästa. D. v. s. den reglering, som under förutsättning av fri prisbildning sker genom de ekonomiska lagarna, ställer allt till rätta. Under vetenskapligt skylt förkunnas alltså ett själviskhetens evangelium: Handla gärna så själviskt du vill i ekonomiska ting —

varför inte också på övriga områden av livet? —, den osynliga handen vänder ditt handlingsätt till det bästa för samhället.

Detta är ännu allttjämt det förment vetenskapliga huvudargumentet till försvar för kapitalismen.

Helt naturligt har jag i min bok särskilt inriktat kritiken mot denna punkt. Jag har sökt visa, att kapitalismen här med orätt åberopar sig på vetenskapen. Den ekonomiska liberalismens ifrågavarande påstående har från början i stället sin grund i en naturalistisk orientering, som gjort den blind för de etiska sammanhangens betydelse. Därför ha ock nationalekonomer med samma naturalistiska orientering men med annan nationalekonomisk åskådning gjort sig skyldiga till samma ödesdigra misstag. Jag har på sid. 274 i min bok anmärkt, att Karl Marx ej gjorde an-

Ester Nennes'

nya bok

Merit
Martenius

utkommen

En med stora förväntningar

motsedd bok — utan

tvekan den fram-

stående för-

fattarinnans

bästa.

Häft. 4. 75, inb. 6. 25

Lindblads Förlag, Uppsala

Ett övergivet kvinnoideal

Clarissa Harlowe som mönster för sitt kön

Ett upprörande fall av vit slavhandel, skulle man med modern terminologi kunna kalla Clarissa Harlowes historia, om det inte vore orättvist mot den hedervärde bokhandlaren Samuel Richardson, som med sin Clarissa vann en av 1700-talets största litterära segrar i England.

Men denna synpunkt förrycker naturligtvis 1700-talsromanens mening. Clarissa Harlowe innehåller berättelsen om dygdens seger över lasten, dygden i himmelsk renhet och lasten i yttre förfining, men invärtes full av svarta förförelsekonster. Det har onekligen ett visst behag för en modern läsare att möta en absolut övervinnelig dygd. Vi ha för länge sen vant oss vid romanhjältinnor av en helt annan typ, och det behövs faktiskt många och långa utläggningar av Richardson, för att vi skola tro på Clarissa som kött och blod — men det är hon. Hon är rustad att stå emot mycket allvarliga prövningar, och hon är dem. Det besparas henne inte mycket av livets vedervärdigheter. I olv delar få vi genomlida hennes öde, och vi lämnas icke i okunnighet om minsta skrymsla i hennes upphöjda araktär. Clarissa framställes av Richardson som idealet av tidens kvinnotyp. Om vi händelsevis inte skulle

ha märkt hur underbar Clarissa var, sedan vi följt alla hennes vidriga öden och begråtit hennes förtidiga död vid nitton års ålder, så framlägger förf. utförligt hela hennes karaktär. Vi skola se det mönster efter vilket Clarissa är formad. Det har för oss nu levande ett visst intresse. Mycket av det kvinnoidealet överlevde inte 1700-talet. Men först några ord om Clarissas korta levnadssaga. Vi följa henne från april till september det år, då hon fyllde nitton år, och då hennes olyckor samlades över hennes huvud att förgöra henne.

Familjen Harlowe är rik, men inte vidare förmå. Där finnas far och mor, farbröder, fastrar och mostrar, dessutom tre vuxna barn. Av dessa är ende sonen en brutal, obegåvad ung man, med ett tyranniskt temperament, som familjen beklagar men böjer sig under. Äldsta dottern Arabella en "modern" ung flicka, påstått författaren, och inbegriper däri hårdhet, själviskhet, slavisk underkastelse under modet, förenad med oordentlighet och lättja. Modern ställes i motsats till gammaldags ung flicka som Clarissa, vilken för övrigt är ett lyckligt undantag i denna lindrigt uttryckt otrevliga familj. De äro själva både stolta och förvånade över henne.

En ung man, Robert Lovelace friar till Clarissa. Han skall ära en titel, jämte pengar, står egentligen socialt över Harlowes, men hans rykte är inte det bästa. Det värsta är dock, att han haft en studentvist med duell med Clarissas bror, som följaktligen hatar honom. Clarissa har en viss böjelse för den elegante, begåvade unge mannen, och en svärmisk önskan att rädda honom. Lovelace sådan hon sett honom vid en ytlig bekantskap, både tjuvar henne och stöter henne ifrån sig. Familjen säger envist nej till hans frieri och utser en man åt henne, men utom sin stora rikedom, som ligger i jord gränsande till familjens ägor, har han inga som helst företräden, och Clarissa säger nej och åter nej. Fadern och brodern rasa. De representera, som man måste komma ihåg, den myndighet, som en dotter alltid måste böja sig under, nämligen föräldraauktoreteten, från vilken ingen vädjan gavs, men inte bara myndighet, utan också beskydd. Hur rättslös en ung flicka var utan föräldramyndighetens skydd, får man nog samt se av Clarissas historia, om man inte visste det förut.

Clarissa hålles fången på sina rum för att i ensamheten tvingas till lydnad. Som man misstänker, att hon underhåller en hemlig korrespondens med den hatade Lovelace och med en väninna, Anna Howe, göres husundersökning hos henne och allt skrivmaterial beslagtages, vilket inte hindrar Clarissa, att skriva just till de båda, Lovelace vill förmå henne att fly, men hon tvekar, fastän dagen för vigseln

med den för henne förhatlige friaren redan är utsatt, och det ges alla utsikter till att hon skall förenas med honom mot sin vilja förmodligen mot ett nej i brudstol. Lovelace spinner intriger, korrupperar husets tjänare och är besluten att bemäktiga sig Clarissa. Oförsiktigt nog beviljar hon honom ett möte utanför trädgårdsporten för att säga honom, att hon inte kan lämna sitt hem, vad som än må hända. Då rövar han helt enkelt bort henne. Familjen förskjuter henne under förbannelser. En faders förbannelse utgjorde på den tiden ett fruktansvärt öde. Lika suggestivt, om man tors säga så, som bannlysning under påvemaktens glanstid.

Clarissa tynges till jorden av den. Snart genomskådar hon Lovelace's karaktär, fastän hon inte förrän efter många lidanden kommer underfund med alla hans nattsvarta intriger, som gå ut på att överlämna henne i hans våld. Han håller henne inspärrad mot hennes vilja i ett illa beryktat hus i London. Fastän hon i sin oskuld inte atar vart hon kommit, gripes hon dock av en sådan avsky för värdinnan "änka efter en överste", som hon presenteras av Lovelace och de "unga släktingar" denna har omkring sig, att hon drar sig för sig själv. En vacker dag lyckas hon fly. Men Lovelace släpper inte sitt byte. Han spårar henne till Hampstead på den tiden en idyllisk by utanför London, och med list och våld för han henne tillbaka till Londonborden, bedövar henne med opium och förgriper sig på henne.

Här kunde en modern romanförfattare ha satt punkt, därför att den psykologiska motiveringen till att Clarissa inte kan lida honom, ja, inte se honom i samma rum hade varit fullt klar. Alla de svaga ansatser till förening mellan två i grund och botten oförenliga varelser som Clarissa och Lovelace, som funnits förut, hade nu med ett slag förintats, en modern läsare skulle ha fått spinna vidare på historien, sett den liksom uppifrån i stark förkortning, men i alla fall inte ett ögonblick stannat i tvivelsmål om utgången. Men 1700-talets auktorer skrev för ett annat slags publik. För det första fanns hos den tidens läsare gott om tid och ett stort tålmod, en naiv lust också att taga del i och lida med diktade människöden, som hos oss avtrubbats. Någon gång finner man en sådan uppskattning hos lyckligt primitiva själar även i vår tid, ett deltagande, som om det gällde deras närmaste vänner. Den gode Richardson visste att han inte skulle få lura sin publik på en enda detalj om Clarissa, och därför få vi inte bara vara med om hennes poetiska hjärtsjukdom, hennes rörande dödsbädd och hennes testamente, utan också om testamentsöppnandet inför den ovärdiga familjen och jordfästningen med prästens tal vid gravstenen. Det finns inte heller en enda liten biperson, som bara så mycket som stuckit näsan inom en sida av Clarissa Harlowe, så skola vi få veta, hur det gick med honom eller henne intill deras saliga eller osaliga hädanfärd. Det är omväxlande hemiska dödsbäddar, bräddöden eller häng-

Svart på vitt

Nationernas förbund och den grekisk-bulgariska tvisten. I den gränsvist mellan Grekland och Bulgarien, som nyligen utspelats på bulgariskt område, och som krävt både människoliv och offer i förstörda värden och ödelagt land, värdade som bekant Bulgarien till Nationernas förbund. Som ordförande i högsta rådet kallade Briand till ett utomordentligt sammanträde i Paris och mötet uppmanade de båda stridande att upphöra med fientligheterna. Detta skedde den 26 oktober. Dagen därpå, då rådet sammankom på nytt, hade rumänisk intervention åstadkommit en uppgörelse mellan de bägge regeringar-

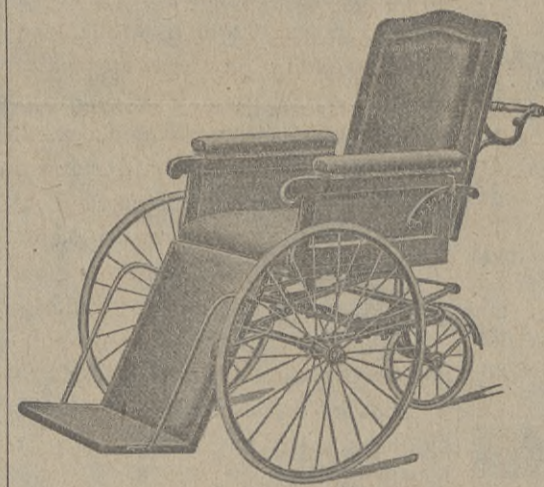
(Forts. från föreg. sid.) språk på annat än att arbetareklassen skall arbeta för sina egna själviska intressen. Och jag tillfogar där: "Härvid utgår Marx ifrån, att insatsen i alla fall skall lända till hela samhällets befrielse och välfärd, liksom den ekonomiska liberalismen utgår ifrån, att individernas egoistiska handlande genom de ekonomiska lagarnas osynliga hand skall bringas att tjäna det allmänna bästa. På denna viktiga punkt har alltså Marx samma grundsyn som kapitalismen. De mötas i ringaktning av de etiska värdenas betydelse. Konsekvensen av denna grundsyn blir också för båda parterna densamma: det ekonomiska framsteget göres till självändamål. I det ena fallet individens ekonomiska västand, i det andra klassens."

Dr. Cassel har märkligt nog gått förbi denna huvudpunkt i min kritik av kapitalismen, som dock just för en nationalekonom synes vara viktigast att granska. I stället för att pröva hållbarheten av de principer, varpå kapitalismen bygger, söker hon analysera kapitalismens verkningar. Resultatet av en sådan verklighetsanalys blir emellertid alltid högst osäkert. Tolkningen av erfarenheten är nämligen alltid mer eller mindre, ofta omedvetet för oss själva, påverkad av den etiska grundständpunkten. En tillfredsställande prövning av kapitalismen måste därför omfatta båda delarna: såväl prövning av principerna som undersökning av erfarenheten. Först då blir verklighetsanalysen fullständig. Principprövningen förutsätter emellertid, att man gjort sitt val beträffande den etiska grundständpunkten och att man är beredd att i lydnad respektera den högre verklighet, som i de etiska kraven möter oss.

na att de grekiska trupperna skulle dragas tillbaka inom det egna landets gränser. Men först efter ytterligare en dag kunde den grekiska representanten meddela rådet, att hans regering rättat sig efter rådets uppmaning. Briand konstaterade med tillfredsställelse, att Förbundets snabba aktion och de tvistande parternas snabba samtycke till dess befallningar hade i icke ringa mån bidragit till det fredens verk, som Nationernas förbund är kallat att utöva.

Den allvarliga situationen i Damaskus. Druserna äro som bekant ännu icke kuvade och fransmännen stå inför en mycket allvarlig situation i Damaskus. Missnöje med den franska järnhanden har spritt sig över hela Syrien och upproret utbreder sig. Orosligheterna bröto ut, då fransmännen togo sig det oräddet före att låta en kamelprocession med en rad av dem avrättade rövare tåga genom Damaskus för att "lugna" invånarna. Men åtgärden hade motsatt verkan. Då senare rövarband företogo ett hämndtåg till Damaskus, funno de många av invånarna stå på deras sida. Antalet växte, då fransmännen sände aeroplan över det armeniska kvarteret i staden, vilka utan åtskillnad på vän eller fiende, bombarderade detta. Efter aeroplanen följde maskingevär, tanks och nya aeroplan, så att basarerna råkade i brand, och sedan företogs från franska kvarteret ett regelrätt bombardemang av staden, som blev mycket skadad. Ett ultimatum, som fransmännen avgåvo, antogs efter detta utan vidare, som naturligt var. Men resultatet av våldsdåden kommer att bli, att freden i Syrien är långt avlägsen, mycket längre än förut.

"Gränslinjen mellan krigsår och fredsår", så har Locarno karakteriserats av engelska politici. Det försöna gamla fiender, säger Chamberlain, utan att upphäva gammal vänskap. En annan engelsk statsman, Lord Grey, karakteriserar andan i förhandlingarna som en ny förståelse mellan segrare och besegrade och anser, att en äkta internationell vänskaplighet rådde under förhandlingarna. Och slutligen påpekas från ett tredje håll det mycket klara och avgränsade uttrycket i protokollet i Locarnofördraget, som stadgar, att det är, alla undertecknarnas plikt att medverka till de allmänna planerna på avrustning.

STILLE
RULLSTOLAR

alla slag
Begär vår specialkatalog

REGERINGSGATAN 19, STOCKHOLM

Telefon växel
Riks 166 70-72
Order från landsorten 166 72

FÖRSÄKRING
SKÄNKER
TRYGGHET

FOLKET
Livförsäkring

SAMARBETE
Brand-Olycksfalls-Garanti-Bil-försäkring

Kooperationens Försäkrings-Anstalter
Kungsgatan 5 - Stockholm

Mötesplatsen

Eskilstuna lokalavdelning av Frisinnade Kvinnors Riksförbund hade sitt första sammanträde för hösten den 20 okt.

Sedan ordf., fru Hildur Hult, hälsat de närvarande välkomna, uppläst några minnesord över de tre märkeskvinnor, Emilia Broomé, Sophie Boström och Frigga Carlberg, som avlidit, sedan föreningen sist sammanträdde.

Därpå följde ett kort anförande med anledning av tioårsminnet av Karl Staaffs dödsdag, varpå sång och musik stämmningsfullt utfördes av fröknarna Fernström och Vinkvist.

Fru I. Dale refererade därefter Emilia Fogelklous Vila och arbete,

K. F:s Margarin
Endast i Konsumtionsföreningarna

vilket åhördes med stort intresse och gav anledning till livlig diskussion.

Västerås lokalavdelning av Frisinnade Kvinnors Riksförbund hade onsdagen den 21 okt. anordnat sitt första möte för hösten. Som talare hade föreningen lyckats erhålla Fru Ester Lutteman. Ämnet var: Kvinnoideal för och nu. Föredraget hade lockat en talrik publik, omkring 500 personer.

Musik utfördes av fröknarna Schenström och Grankvist. Efter föredragets slut hade föreningens medlemmar enskilt samkväm med supé å hushållsskolan.

Ystads lokalavdelning av Frisinnade kvinnor hade tisdagen den 13 okt. ett talrikt besök till Birgerskolan under Fröken Hulda Lundhs ordförandeskap.

Efter några hälsningsord redogjorde ordf. för centralstyrelsemötet i Stockholm i juni, och plan för vinterns arbete uppgjordes. En längre diskussion utspände sig om missfö. hållandena vid Gävle dövstumskola. Föreningen uttalade sin avsky för vad som hänt, och sin beundran för de kvinnor, en lärarinna vid skolan och fru Mia Lecke Löfgren, som vågat offentligt opponera mot det skedd. Vad man borde kunna vänta, vore en stark opinionsyttring från hela kvinnovärlden så väl som från föräldrakåll.

Frida Hagen, sekr.

Södermanlands länsförbund av F. K. R. hade i år utlyst sitt årsmöte till Malmköping. Från alla delar av länet hade medlemmar infunnit sig. Länsförbundet hade i år glädjen att se sin ordförande ibland sig med återvunnen hälsa.

Vid mötets öppnande erinrade fröken Tamm om att länsförbundets hedersledamot, i. landshövdingenskan fru Sophie Boström, kallats hädan och uttalade några minnesord över den bortgångna.

Till styrelse valdes: Ordförande fröken Elisabeth Tamm, v. ordf. fru Ester Ekengren, Nyköping, kassaförvaltare fröken Anna Skoglund, Gnesta, sekreterare fröken Hanna Johansson, Flen, fru, Hildur Hult, Eskilstuna, fru Ebba Nilsson, Katrineholm.

Mötena skulle framflyttas till mars, och under 1926 skulle endast ett sommarmöte hållas. Fröken Anna Isra-

elsson hade inbjudit länsförbundet till möte i Kila, vilket tacksamt antogs.

Vid extra möte i Flen den 19 april i år hade länsförbundet uppdragit åt en kommitté att besvara Nykterhetsutskottets frågor, vilket kommittén också gjort. Men då intresset för nykterhetsfrågan är stort inom förbundet, uppdrog årsmötet åt styrelsen att till nästa möte framlägga något förslag i riktning mot nykterhetsfrågans lösning.

Ordföranden uppmanade till direkt anslutning i Riksförbundet och uppdrogs åt sekreteraren att mottaga anmälningar och insända dem direkt till C. S.

Efter förhandlingarnas slut höll fru Hildur Hult ett intressant och roande föredrag om arbetet vid Kvinnliga medborgarskolan å Fogelstad, sommarkursen i år.

Middag, samspråk och sång av fröken Fernström, Eskilstuna, fru Nilsson, Malmköping, ackompanjerad av fru Thulin, Malmköping, följde därpå.

Årsmötet avslutades med offentligt föredrag för kvinnor av doktor Andrea Andrén-Svedberg. Ämne: Befolkningsfrågan. Ett djupt allvarligt föredrag i ett allvarligt ämne. Sekr.

"Dramat i Norberg". Vår artikel i nr. 42 av Tidevarvet under denna rubrik har föranlett insändare från två olika håll i Norberg, men på grund av utrymmesskäl kunna vi inte publicera dem i detta nummer utan skola återkomma till saken senare.

Sjukvårds- och Förbandsartiklar

Kirurgiska Gummivaror, Bandager alla slag. Elektriska Hörapparater, Induktionsapparater, Åderbräcksstrumpor, Bräckband, Ryggställare, Grossesskorsetter och Gördlar, Brösthållare, Lungskyddare, Sköjkanor, Liggydynor, Dambindor, Barnvårdsartiklar alla slag m. m. Besök eller tillskriv oss. Illustrerade kataloger gratis.

Magasin Special
Vesterlånggatan 66
(Ingång i Passagen)
Birger Jarlsgratan 9
STOCKHOLM

ning — sådant är bovarnas öde. De andra bli antingen gifta eller leva några år för att ångra sitt förflutna.

Det kvinnoideal, som Clarissa förkroppsligade, är långt avlägset från fru Lenngrens Betty.

Den som tror, att Betty är normgivande för 1700-talets kvinnoideal, bör lämpligen taga del av Eftermälet över Clarissa Harlowe, där hon med författarens goda minne skildras av sin bästa väninna som mönster för sitt kön.

Man skall finna, att Clarissa var övervägande intellektuellt betonad. Hon ägde naturligtvis i rikt mått de förträffligaste moraliska egenskaper som mildhet i omdömet, barmhärtighet mot sin arma nästa och ödmjukhet inför egna fel.

Men innan lovtalet över hennes person går vidare in i detalj kommer berömmet av hennes klara, läsliga, kraftiga handstil, hennes korrekta stavning och interpunktion, så ovanlig hos kvinnor i gemen. Många kvinnor ville alls icke skriva brev på den tiden, medvetna om att deras bristfälliga underbyggnad skulle visa sig med fruktansvärd tydlighet, då de grepo till pennan.

Men Clarissa uttalar den mening, som tydligen var en djärvhet för hennes samtid, att könet inte borde ställa sig så fientligt mot skrivning, eftersom pennan, näst nålen av alla sysselsättningar lämpar sig bäst för deras begåvning, lika väl till utveckling som för nöjes skull. Kvinnor som börja skriva, överträffa onekligen männen i den familjära stilens alla små behag.

De ha en smidigare intelligens, mera upphöjda känslor, som ytterligare utvecklats genom uppfostran, livligare fantasi och därför passa de så bra till sådan litterär sysselsättning.

Man kommer ovillkorligen att tänka på det mest lysande exemplet på den familjära stilens behag, Miss Austins med hennes vardagshistorier från 1700-talets sista år.

Clarissas bildning var också för den tiden mycket omfattande. Hon ägde goda språkkunskaper, både i franska och italienska och hade även luktat en smula på latin.

Men som någon lärd i stubb fick hon för all del inte framstå. Nej, hon var idealet för en husmor, som med sparsamhet och ordning sköter sitt hus. Det nyttiga och eleganta, brukade hon framhålla, som utmärka hennes eget kön, finge alls icke försummas av den kvinna, som förvärvat kunskaper egentligen tillhörande det andra könet.

Clarissa hade som alla unga flickor av god familj, tidigt fått vänja sig vid det mera organisatoriska arbetet inom hemmet, en ytterligt viktig uppgift hos dessa ungdomar, som i de flesta fall giftes bort som femtonåringar till stora herrgårdar med en talrik tjänstepersonal. Det fanns visserligen alltid en hushållerska som ledde de kvinnliga tjänarna och en förvaltare för räkenskaper och dylikt, men på fruns lott kom en massa övervakande och organisatoriskt arbete, som hon visserligen kunde undandra sig men då till skada för det hela.

I alla sällskapstalanger, var Clarissa

naturligtvis mästarinna. Hon läste högt ovanligt väl, hon sjöng vackert och hennes teckningar voro familjens stolthet, vilket kanske inte vill säga så mycket. Men hon hade ett mycket gott och moget omdöme om konst. Naturligtvis broderade hon bättre än de flesta, hon utförde de finaste klotterarbeten med nålen och på otroligt kort tid.

I sällskapslivet sökte hon undvika kortspel — den som något känner 1700-talets England vet nog, att både män och kvinnor voro omätligt begivna på spel och det är inte utan skäl, som Clarissa betecknar kortspel som "en usel last, en omoralisk handling, girighetens avkomma och ett klart brott mot det Guds bud, som förbjuder oss att begära vår nästas egendom." Det ligger onekligen en viss tjukning i 1700-talets högtidliga stil, som alltid skrider fram på sina höga hästar.

I dygden sådan den uppfattades av dessa människor, hade välgörenhet ett mycket stort rum. Det var en social plikt, egentligen det enda sätt på vilket den lyckligt lottade kunde betala något för sin privilegierade ställning. Det faller alltså av sig själv, att Clarissa var god mot de fattiga, och det på ett praktiskt och omtänksamt sätt någonting i stil med det moderna "hjälp till självhjälp".

Det är också ganska märkligt att förf. har lagt sig vinn om att framhålla de hygieniska villkoren för Clarissas liv — ack dessa moderna ord! — Hon sov aldrig mer än sex timmar, och hon var ytterst måttlig i mat och

dryck. De timmar, hon räddade från sömnen, använde hon till att studera, det var tidiga mornar, i synnerhet, då hon satt i sitt kabinet över sina böcker regelbundet hennes dags tre första timmar. Sedan hade hon en noggrann indelning av alla sysselsättningar och förde bok över hur de användes. Ibland blev hon skyldig en sysselsättning några timmar, ibland fick hon ett överskott, som måste regleras. Detta skulle vi kalla pedanteri, men förf. försäkrar genom Clarissas beundrande väninna, att det låg henne fjärran.

Men det mesta av det här anförda är bara sirater, själva kärnan i Clarissas person kommer man till först på en omväg. Det är ett brev, som Clarissa får från sin kusin och förmyndare och i vilket han uppmanar henne att böja sin vilja under familjens. Man bör inte neka sig att citera uttalandet i tidens språk, som ger det sin säregna prägel.

— Väg alla skäl (för och emot äktenskap med den förhatlige friaren) — och om det inte är dina föräldrars vilja, att du skall förbliva ogift, beslut dig då för att du skall rätta dig efter dem, och låt det inte sägas att makten av en nyck skall vara övermäktig (som hos många andra av ditt kön) över din plikt och din förtänksamhet. Ju mindre behaglig mannen är, dess större äran av din underkastelse. Ett tillfälle erbjödes dig här att giva det högsta exempel, som kan givas på en dotters plikt. Anamma det! Det är dig värdigt. Man väntar det av dig, men för ditt eget tyckes

skull, gör det oss kanhända ont om dig, att du skall uppkallas till att handla så."

Vilken sofism, säga vi. Därför att den av familjen valde mannen är något av det obehagligaste man kan föreställa sig, så blir den stackars Clarissas ära, att hon underkastar sig av dotterlig pliktökänsla ännu större.

Här är idealet för en kvinna: plikten framför allt, Clarissa insåg till sin olycka för sent, att hon borde överlämnat sig åt sin familjs godtycke, därför att hennes öde då hade blivit lindrigare under fadern och broderns beskydd än vad det blev under en samvetslös mans. I sig själv som individ är hon med alla sina talanger, sitt klara förstånd och sunda omdöme intet, mindre än intet. Juridiskt har hon inga rättigheter. Hon blir aldrig myndig, om hon inte händelsevis skulle uppleva ett änkestånd. Hon måste som ung och ogift alltid skyddas för mannen, som målas i vilddjurens tecken, och ändå har hon intet annat val än att söka skydd hos honom som hans maka, ty då får han visserligen alla rättigheter över henne, men också alla skyldigheter att svara för hennes gärningar. Kritiken mot kvinnans ställning sådan den framstår i Clarissa är helt och hållet omedveten. Förf. beklagar hennes hårda öde, men på samma gång läser man mellan raderna ett triumferande: så går det! Den, som sätter sig upp mot vedertagen sed, är ohjälpligt, räddningslöst förlorad.

Elisabeth Krey-Lange.

A.-B. BANAN-KOMPANIETS LÄKARESERIE

"Det finns troligen ingen mera närande frukt

eller en vars odling är värdefullare för mänskligheten än bananer", säger den världsberömda läkaren dr. ARNOLD LORAND i Karlsbad i sin bok "Hälsa och ett långt liv genom en rationell diet". "Bananer ha en antiseptisk inverkan på de sönderdelade produkterna i tarmsystemet, men enbart på grund av sin lättsmälthet och sitt stora näringsvärde är bananen en mycket hälsosam föda. Bananen innehåller även en avsevärd kvantitet fosfor."

A.-B. BANAN-KOMPANIET

AT

Det säkerställer kroppens behov av tillskottsamen narsaurer och vitaminer, utan vilka hälsa och krafter ej kunna bibehållas.

Tillverkas för närvarande i 3 mjukbrödtyper: Mörkt Normalbröd 55 öre, ljullt Normalbröd 50 öre samt en Gramstyp 50 öre.

Normalbröd-Fabriken
INDUSTRIGAT. 4 - STOCKHOLM
Telef. 301 05.

Skulle Eder handlande ej föra brödet, så ring oss direkt!

Fetmans problem

(Forts. från sid. 2.)

ett trevligt och lättläst sätt går han i sin nu på svenska utkomna bok igenom ämnesomfattning och näring, orsaker till och följer av fetma och övernäring, samt avmagring genom diet. Sen kommer den viktigaste delen av boken: en samling utmärkta recept på maträtter särskilt lämpade för avmagringsfall. Det är frukost-rätter såväl som soppor och andra middagsrätter, välsmakande och föga närande, men på samma gång mättande. Kan man bättre begära? Vad man framför allt skulle vilja inpränta, är följande: inrätta i tid dieten efter denna plan, det är bäst att förebygga uppkomsten av fetma, så slipper man problemet att magra. Ty har man en gång väl blivit ställd inför fetmans problem, är det inte säkert, att det hjälper med inskränkning på födan, som många tror och även praktiserar.

En ung flicka, som efter genomgången spansk sjuka, hastigt tilltog i vikt, försökte på egen hand att bli av med sin fetma. Hon vände sig så småningom att leva på skorpar och vatten, spelade för övrigt tennis mellan fem och sex om morgnarna. Men hon blev i stället bara tyngre och tyngre och hennes hjärta orkade inte med allt det vatten, som stannade kvar i kroppen och simulerade fett. Aptiten förlorade hon och kroppens funktioner kommo i ordning. Nu ligger hon till sängs och tvingas äta. Men trots det lättar hon ändå. Så paradoxalt är det.

I doktor Fabers bok finnas många goda råd, som man kan ha nytta av. Men det halsbrytande resonemanget i början av denna artikel står icke där. Det får sättas på artikel författarens konto.

ÖKADE KRAFTER
efter sjukdom
ernäs snabbast och säkrast med
IDOZAN
erkänt bästa jernmedicin.

Ni måste ha en symaskin.
Köp Husqvarna!

Blusen är lättsydd

och kommer säkerligen aldrig ur mod. Dess tillvaro går mer än 50 år tillbaka i tiden och den anses alltjämt vara ett klädsamt plagg.

Har Ni en Husqvarna symaskin i Eder hem, kan Ni med tillhjälp av denna lätt förfärdiga Eder en blus efter någon av de originella och trevliga modeller, som finnas i dagens olika modetidningar. Men Husqvarna-maskinens prestation är ej begränsad till blott dylika plagg. Tvärtom lämpar den sig för all slags i ett hem förekommande sömnad.

Tack vare en Husqvarnamaskin kan Ni med små medel väsentligt bidra till att hålla både Edra egna och barnens kläder i ordning. Husqvarna-maskinen betalar sig själv på kort tid och är dessutom praktiskt taget outslitlig.

HUSQVARNA

SYMASKINER

Gatufriden bör tryggas

(Forts. från 1:sta sid.)

som roat sig med att antasta kvinnor. Det har aldrig blivit någon anmälan, men mannen glömde inte det goda kok stryk han fick av konstapeln. Metoden är icke till att rekommendera, den är för amerikansk; även om den där leder till önskat resultat, skulle den förmodligen inte verka här. Men andan hos polisen, som uppträder som lagens väktare och exekutor på en gång, är dock betydligt bättre än den som kommer till synes i den bekanta tyska historien från en nattrestaurant i Berlin, där kyparen kommer fram till ett högljutt sällskap och säger: "Om inte herrarna uppför sig anständigt, så blir damerna utvisade."

Det är inte så utan att stockholmspolisen har vissa tendenser ibland att undvika att taga den förfördelade kvinnans parti, att göra ett tyst förbehåll, att det i alla fall är hon, som är den skyldiga.

Låt oss få lagbestämmelser för gatufriden, och låt oss hoppas på sederens förbättring, inte som en följd av

dem, ty det finns intet sådant sammanhang mellan lag och liv, utan på grund av stigande kultur. Men till dess den kommit, är det nog bäst med ett litet ris åt den tjänstgörande konstapeln, ett symboliskt ris, som han kan svänga över de odygdiga barn, som tro, att de kunna uppträda som de vilja, bara därför att det inte syns i mörkret, vad man gör.

Ingen klagan

om man uppfriskar blodet, rensar magen och tarmarna från osunda rester och utdriver urinsyran från kroppen, varmed man undanrödjer roten och grundorsaken till illamående och många sjukdomar.

Denna för hela organismen välgörande process erhålles genom att använda

Fruktsalt-Samarin

Det bringar vigör och ger hälsa. Pris pr fl. 2.50. Säljas å alla apotek, hos droghandlare, m. fl.

Cederroths Tekniska Fabrik
Stockholm

En humoristisk roman

W. L. Whitechurch: Hans högvördighets ferier. Lindblads förlag. Kr. 5:50. Boken skildrar en engelsk biskops exper-

Rylander & Olsson
Bok-, Tidnings- & Accidenstryckeri

Levererar

förstklassiga arbeten såsom
BÖCKER, TIDNINGAR
och AFFÄRSTRYCK
till billigaste priser och på
kortaste tid.

STOCKHOLM
Lilla Vattugatan 25 - Norr 7606

riment att incognito sköta en av sina underordnades prästsyssla i en liten bondförsamling. Den är så väl skriven, att vi med intresse, ja, spänning följa de obetydliga händelsernas utveckling. Den vittberömda engelska humorn skjuter oronligt saftiga skott på varje sida. Man tänker på Dickens, men ännu mer på Fritz Reuter, vars Pomunschelkopf får en modern gengångare i biskopens jovialiske grannpräst.

Författaren låter sannerligen humorn fylla sin bestämmelse att spegla det stora i det lilla. Utan att ett ögonblick docera, ger han oss en allmänmänsklig satir över en hög ämbetsman och dennes självrannsakning inför de små i samhället. Med någon förändring av "de lokala förhållanden" skulle skildringen kunna gälla vårt eget kära land. Det är kanske därför, vi finna den så rolig.

Översättningen är ovanligt ledigt gjord. För en gångs skull är den svenska boken lika njutbar som den engelska.

Getingen

ROMAN

av

E. L. VOYNICH

Guvernören skakade sin knutna näve i soldaternas ansikten och röt åt dem att stå i givakt. Han vågade inte rikta blicken åt det håll, där den förfärliga gestalten alltjämt stod upprätt, och när Getingen talade, frös han till vid ljudet av den hänfulla röst:

— Det var ett konstigt sällskap ni kommanderat hit i dag, överste. Låt se, om jag har bättre hand med dem. Seså, pojkar! Ni där, håll geväret högre. Hör ni, välsignade människor, det är en karbin ni håller i handen, och inte en stekpanna. Giv akt! — Eld! ropade översten. Det var outhärdligt att denne man skulle ge order om sin egen exekution.

En ny salva brakade lös, och soldaterna stirrade framför sig med vilddans ögon. En utav dem hade kastat sin karbin och låg sammankrumpen på marken, stönande: "Jag kan inte, jag kan inte!"

Röken skingrades långsamt och dunstade bort i det klara solljuset. De sågo, att Getingen fallit, men de sågo

också, att han inte var död. Både officerare och soldater stodo som förvandlade till sten och betraktade mannen, som kämpade på marken för att resa sig upp. Alltjämt skrattande reste han sig på knä och vände ansiktet mot soldaterna.

— Ännu en bom. Försök igen, pojkar!
Han vacklade plötsligt och stupade i gräset.

— Är han död? frågade översten. Och doktorn, som knäböjde med ena handen vilande mot den blodiga skjortan, svarade sakta:

— Jag tror det. Gud vare lov!
— Gud vare lov! upprepade översten.

Hans brorson rörde vid hans arm.
— Farbror, det är kardinalen. Han står vid porten och vill in.

— Nej, nej, han får inte komma hit. Var hålla vakterna hus? Ers eminens —

Porten hade öppnats och slutits och Montanelli stod på fångelsegården, med stela, förfärliga ögon.

— Ers eminens, jag ber er, detta är inte en syn för er. Exekutionen är nyss verkställd —

— Jag har kommit för att se honom, sade Montanelli.

Och översten tyckte att han talade och rörde sig som en sömngångare.

— Min Gud! skrek plötsligt en av soldaterna.

Den blodbestänkta kroppen i gräset hade åter börjat röra sig. Läkaren kastade sig ned och lyfte den döendes huvud i sitt knä.

— Skynda er, ni barbarer! utropade han vilt. Detta kan ingen människa uthärda.

När han förtvivlat såg sig om efter hjälp, böjde sig prästen fram och förde krucifixet till den döendes läppar. I Gud Faders, Sonens och —

Getingen reste sig mot doktors knä och stirrade med vidöppna ögon på krucifixet.

Under den tystna, frusna stillheten lyfte han sin högra hand och förde undan bilden. En röd blodstrimma lyste över den korsfästes ansikte.

— Padre — är din Gud — nöjd nu?
Hans huvud föll tillbaka mot läkarens arm.

— Ers eminens!
Då kardinalen inte tycktes vakna upp ur sin domning, upprepade överste Ferrari med ljudlig röst:

— Ers eminens —
Montanelli såg upp.

— Han är död.

— Stendöd, ers eminens. Vill ni inte gå härifrån. Det är en förfärlig syn.

— Han är död, upprepade Montanelli och blickade åter ned. Jag vidrörde honom, och han är död.

— Vad annat kan man vänta av en

karl som fått ett halvt dussin kulor i kroppen, viskade löjtnanten, och läkaren viskade tillbaka:

— Jag tror det är åsynen av blodet som gjort honom så upprörd.

Guvernören lade bestämt sin hand på Montanellis arm.

— Ers eminens, ni skall inte betrakta honom längre. Vill ni tillåta fångelsepredikanten att ledsaga er hem?
— Ja — jag skall gå.

Han vände sig långsamt från den blodbestänkta platsen och gick därifrån, följd av prästen och sergeanten. Vid porten stannade han och blickade med samma spöklika förvåning.

— Han är död.

Några timmar senare gick Marcone upp till en stuga på bergssluttningen för att underrätta Martini att denne numera icke behövde kasta bort sitt liv. När smugglaren trädde in genom trädgårdsgården öppnade Martini dörren till verandan och gick honom till mötes.

— Är det några nyheter, Marcone! Ah!

Inte ett ord yttrades, men i samma ögonblick Martini kastat en blick på den andres ansikte, hade han förstätt.

— När skedde det? frågade han efter en lång tystnad, och hans egen röst ljöd i hans öron lika dov och sorgsen som allt annat.

— I morse, vid soluppgången. Ser-

geanten berättade det för mig. Han var själv närvarande.

Martini såg ned och ryckte bort en tråd ur sin rockärm.

O, fåfångligheters fåfånglighet. Han skulle själv ha dött i morgon, men det land, dit han själv längtade, försvann likt solnedgångens drömland när mörkret faller på. Han blev driven tillbaka till vardaglighetens värld, till Grassinis och Gallis värld, till partistrider och käbblet och intrigerna mot österrikiska spioner, till hela den gamla revolutionära kretsningen som gjorde hans hjärta sjukt. Och djupt i hans medvetande fanns ett tomrum som ingen och intet kunde fylla, nu när Getingen var död.

Någon riktade en fråga till honom och han lyfte på huvudet och undrade om det verkligen fanns något som det var mödan lönt att tala om.

— Vad var det ni sade?

— Jag sade att det naturligtvis måste bli ni som meddelar henne detta.

Livet, och allt vad det rymde av fasa, präglade åter Martini's drag.

— Hur kan jag säga henne det? ropade han. Ni kunde lika väl be mig gå och sticka en kniv i henne. Å, hur — hur skall jag kunna säga henne det!

Han knäppte samman händerna över ögonen, men kände att smugglaren ryckte till, och såg upp. Gemma stod i dörröppningen.

Forts.